

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับปีที่ 27 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2563) ซึ่งเป็นฉบับสุดท้ายของปี พ.ศ. 2563 ประกอบด้วยบทความที่มาจากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่น่าสนใจถึง 5 เรื่อง พร้อมด้วยงานแปลและบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งแต่ละเรื่องมีประโยชน์ต่อวงการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

บทความแรก เรื่อง “ความหลากหลายในการตีความแนวคิดเรื่องจิตของนิกายโยคอาจารย์” ของ พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิโกโร (พรธรรมา) เป็นบทความจากงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า คำสอนของนิกายโยคอาจารย์ไม่ได้มีศูนย์กลางอยู่ที่ปัญหาว่าอะไรมีอยู่จริงหรือไม่มีอยู่จริงทางอภิปรัชญา หากแต่มีศูนย์กลางอยู่ที่ปัญหาทางจริยธรรมเกี่ยวกับความทุกข์ในสังสารวัฏของมนุษย์ปุถุชนอันเกิดจากการทำงานทางจิตของพวกเขา โดยนัยนี้ แนวคิดเรื่อง “จิตตมาตร” ของนิกายโยคอาจารย์ที่ได้รับการตีความแบบจิตนิยมทางอภิปรัชญาจึงถือว่าไม่สอดคล้องกับจุดยืนโดยรวมของนิกายโยคอาจารย์ และจากการวิเคราะห์แนวคิดพระพุทธรศาสนายุคต้นและนิกายโยคอาจารย์ผ่านแนวคิดพหุนิยมทางศาสนาของจอห์น ฮิค พระพุทธรศาสนาที่มีทั้งส่วนที่คล้ายและแตกต่างจากแนวคิดของจอห์น ฮิค ความแตกต่างที่สำคัญคือ จุดยืนของพระพุทธรศาสนา คือ กฎธรรมชาติเป็นศูนย์กลางของความจริงสูงสุด ส่วนจุดยืนของฮิค คือ พระเจ้าเป็นการศูนย์กลางของความจริงสูงสุด แต่มีความคล้ายกันในเรื่องมนุษย์มีข้อจำกัดในการเข้าถึงและการนำเสนอความจริง

บทความที่สอง เรื่อง “พุทธศาสนากับความเป็นอื่นในภาพยนตร์ไทย (พ.ศ. 2540-2560)” ของ เตโชพล เหมนาไลย เป็นบทความจากงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่ได้นำเสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับพระพุทธรศาสนาโดยการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความเป็นอื่นจากภาพยนตร์ไทย จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ นางนาก (นนทรีย์ นิมิบุตร, 2542) 15 คำ เดือน 11 (จิระ มะลิกุล, 2545) โอเค เบตง (นนทรีย์ นิมิบุตร, 2546) ที่มาก...พระโขง (บรรจง ปิสัญญะกุล, 2556) และ

ชุดงศกัณฐ์ (บุญส่ง นาคภู, 2559) บทความนี้ได้เสนอว่า ในภาพยนตร์ไทย สะท้อนให้เห็น “ความเป็นอื่น” ของผู้หญิงในมุมมองของพระพุทธรูปศาสนา กล่าวคือ ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นศัตรูของพรหมจรรย์ และแสดงให้เห็นว่า ความเป็นอื่นเป็นความรุนแรงในตัวเองและนำไปสู่ความรุนแรงอื่นๆ และการสื่อสารคือการลดช่องว่างกับความ เป็นอื่น

บทความที่สามเรื่อง “พุทธประวัติตอนประสูติจากนิทานกถาและลิตวิสูตร: การศึกษาเปรียบเทียบด้านสารัตถะ” ของณัชพล ศิริสวัสดิ์ เป็นบทความวิจัยที่ทำให้เราทราบว่า พุทธประวัติในวรรณกรรมพุทธประวัติของพระพุทธรูปศาสนาในกายเถรวาทและนิกายสรวาสตีวาทมีเนื้อหาที่คล้ายกันและต่างกัน นอกจากนี้ เหตุการณ์พุทธประวัติตอนประสูติยังได้เน้นย้ำเรื่อง “บาร์มี” ของพระโพธิสัตว์ในฐานะของผู้ที่มีความเป็นเลิศในทางธรรมกว่าบุคคลธรรมดา ทั้งปัจจุบันมีผลต่อการสร้างศรัทธาในพระพุทธรูป

บทความที่สี่ เรื่อง “พุทธจิตสังคัมบำบัดสำหรับผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิต: กรณีศึกษาผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิต โรงพยาบาลแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ของจิรัฐติกา สิลปสุวรรณ เป็นบทความที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่ได้ทดลองการบำบัดผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิตด้วยพุทธบำบัดร่วมกับจิตสังคัมบำบัด ผลการทดลองพบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีสุขภาพจิตที่ไม่สามารถปรับตัวทั้ง 4 ด้านคือ มีความรู้สึกทุกข์ใจ ไม่เป็นสุข มีความวิตกกังวล มีความบกพร่องเชิงสังคม และคิดว่ามีโรคทางกายโรคใดโรคหนึ่งหรือหลายโรค และคิดอยากตาย และไม่สามารถทำหน้าที่ครอบครัวได้ดีทั้ง 6 ด้านคือ การแก้ปัญหา การสื่อสาร บทบาท การตอบสนองทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรม มีสุขภาพจิตดีขึ้นและสามารถทำหน้าที่ครอบครัวทั้ง 6 ด้านได้ดีขึ้น

บทความสุดท้าย เรื่อง “ปฏิจิตสมุปปาต : การโต้แย้งการตีความตามนัยของพุทธทาสภิกขุ” ของพระมหาธีระยุท เขมธมโม (ปราชญ์นิวัฒน์) เป็น

บทความที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกซึ่งได้นำเสนอการตีความ คำอธิบายปัจจัยหรือองค์ประกอบ 12 อย่างของปฏิจจสมุปปาทโดยได้โต้แย้ง คำอธิบายตามความเห็นของพุทธทาสภิกขุซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำอธิบายปฏิจจสมุปปาทแบบข้ามภพข้ามชาติของพระพุทโธสละ ผู้รจนาคัมภีร์วิสุทธิมรรค บทความนี้ พยายามชี้ให้เห็นว่า การตีความคำสอนเรื่องปฏิจจสมุปปาทแบบข้ามภพข้ามชาติ ของพระพุทโธสละโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการเกิดมีความถูกต้องสอดคล้องกับ หลักฐานในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาเถรวาท

ถัดจากบทความ 5 เรื่องที่กล่าวมา เป็นงานแปลที่น่าสนใจมาก งานแปล เรื่อง “องค์ใดพระสัมพุทธ” ของฟูกิตะ ทากามิจิ ซึ่งแปลโดยชานวีวิซซ์ ทัดแก้ว ซึ่งลงพิมพ์มาเป็นตอน ๆ จนถึงตอนที่ 4 ในวารสารฉบับปีที่ 27 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน 2563) แต่ไม่สามารถนำตอนที่ 5 ลงพิมพ์ในวารสารฉบับปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563) เนื่องจากต้นฉบับเสร็จไม่ทัน ได้นำมาลงต่อในวารสาร ฉบับนี้ โดยเป็นบทที่ 5 ของงานเขียนดังกล่าว ซึ่งมีเนื้อหาสาระแปลกใหม่และ น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ในช่วงการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือ เรื่อง นางสุชาดา พุทธศยา และมารวิชัยกับการตรัสรู้

ท้ายสุดเป็นบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “งวลลกลลวง: ชีวิตและคำสอนของ มหาสีทธานาโรปะ” ของพระมหาขวิญชัย กิตติเมธี (เหมประไพ) ซึ่งเป็นงานแปล จากหนังสือเรื่อง Illusion's game: the life and teaching of Naropa ของ เซอเกียม ตรุงปะ และแปลโดยวิจักขณ์ พานิช บทวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า หนังสือดังกล่าวนำเสนอการแสวงหาความหลุดพ้นทางจิตวิญญาณด้วยการก้าวออก จากวิถีชีวิตแบบเดิมไปสู่วิถีชีวิตแบบใหม่ที่ทำหายความเป็นตัวตน จากการเดินทาง จากวัฒนธรรมตะวันออกสู่วัฒนธรรมตะวันตก จากความเป็นนักบวชสู่ชีวิตฆราวาส การออกเดินทางจากวิถีชีวิตแบบธิเบตสู่การดำเนินชีวิตในประเทศอังกฤษ โดยเล่า สะท้อนผ่านเรื่องราวของการตามหาครูของนาโรปะ ซึ่งเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัย นาลันทา หนังสือเล่มนี้นอกจากให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดของวัชรยานแบบธิเบตที่ น่าสนใจแล้ว ยังมีจุดเด่นอยู่ที่การแบ่งเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนออีกด้วย